

О.М. Макарова,

учитель початкових класів, учитель-методист навчально-виховного комплексу «Ліцей – загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів «Лідер» Смілянської міської ради Черкаської області

ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ВИХОВНИХ ГОДИН

Виховання учнів в сучасній школі здійснюється в контексті національної і загальнолюдської культури, охоплює весь освітній процес, ґрунтується на свободі вибору мети життєдіяльності та поєднує інтереси особистості, суспільства, держави і нації.

Довіра є важливою частиною повсякденного життя, і люди повинні довіряти один одному у багатьох питаннях. Для проведення уроків довіри необхідною умовою є створення відкритого діалогового середовища та простору. Варто відзначити можливість для класного керівника перетворення класної кімнати із звичайного приміщення, де вчителі встановлюють правила й очікують від класу їх виконання, на місце, де учні й учитель спільно створюють умови для спілкування, взаєморозуміння, усвідомлення причетності до колективної діяльності, місця, де кожен спроможний давати обіцянку, брати на себе відповідальність, аналізувати власні вчинки та вчинки своїх ровесників. Такі умови сприяють процесу спілкування, що однаковою мірою забезпечує всім членам колективу можливість формувати довірчу взаємодію та перехід від монологу до діалогу.

Сподіваюсь, що запропоновані розробки виховних годин стануть у нагоді учителям початкових класів і вихователям.

ЗАНЯТТЯ 1

Тема. Моя родина.

Мета: збагачувати уявлення дітей про сім'ю як спільноту рідних людей, сприяти усвідомленню обов'язків кожного члена родини, розвивати комунікативні навички, виховувати повагу до членів родини та бажання піклуватися про них.

Обладнання: робочі зошити, картки з опорними словами, атрибути для рольових ігор, скринька із запитаннями,

Перебіг заняття

І. Організація класу.

1. Повторення правила ДОВІРИ за схемою. (Це правило розташоване на стіні в класі).

Д	думка	Перш ніж щось робити – думай про наслідки
О	обіцянка	Обіцянка дана тобою – обов'язкова до виконання
В	віра	Вір у те, що кожна людина унікальна і має свої особливості
І	істина	Істина народжується в обговореннях; говори відверто і чесно, по одному
Р	робота в команді	Кожен повинен працювати як команда, разом команда може зробити більше, ніж кожен її член окремо
А	активність	Активна життєва позиція допоможе зробити світ кращим

2. **Вправа «Гронування».** Учні добирають слова-асоціації до поняття «**родина**» та пов'язують їх в єдине висловлювання:

РОДИНА – мама, тато, діти, будинок, турбота, дідусь, бабуся, довіра, свята, затишок.....

Родина – це мама, тато, бабуся, дідусь, діти. Вони можуть жити разом в одному затишному будинку, турбуються один про одного, допомагають, довіряють один одному, разом відзначають свята тощо).

ІІ. Мотивація виховної діяльності.

Слухання та обговорення вірша І.Калинця «Сімейка»

Був собі хлопчик — Наколінігопчик,
на коліні — на коні — ма-ми-нім.

Був у нього братик — Нароверігнатик.

Сам жене, сам жене — а мене?

Була у нього бабуся – Похатіпоклучуся.

Треба нашій бабці роликів до капців.

Був у нього дідусь – Пішкиобідусь.

Ходить собі сам – такий з нього пан.

Чому люди мають такі дивні прізвиська?

З якою діяльністю це пов'язано?

ІІІ. Оголошення теми заняття.

Класний керівник. Сьогодні на занятті ми повинні усвідомити важливість ролі кожного і зрозуміти, що всі члени сім'ї повинні робити свій внесок у формування довіри.

Озвучення дітьми очікуваних результатів.

VI. Основна частина.

1. Робота в групах. Гра «Показуха»

Учні отримують картки зі словами, які характеризують роботу у сім'ї (кухар, медсестра, прибиральниця, вихователь, той, хто приносить основний прибуток, садівник, організатор свят, консультант, довірена особа. (Члени групи повинні показати значення цього слова, а решта – здогадатися).

Після того, як клас вгадує слово, відбувається обговорення, хто в родині буде відповідати за дану роботу.

2. Робота в парах. Вправа «Запитання із скриньки»

Що буде якщо...

Мама не приготує сніданок?

Тато піде замість роботи в комп'ютерний клуб?

Донька не вивчить уроки?

Дідусь забуде погодувати кота?

Діти приходять до висновку, що у кожного члена сім'ї є особисті обов'язки, а є обов'язки, за які відповідають всі разом. Всі члени родини покладаються один на одного.

3. Робота в зошитах.

Самостійно діти виконують завдання на стор.5 (Яку роботу люди виконують вдома).

4. Опрацювання оповідання В. Сухомлинського «Навіть квіти з сорому почервоніли». (Дивоцвіт дитинства, Київ «Плеяди» 2005. С.84-85)

Мама йшла вранці на роботу. Наказувала доні: «Я буду цілий день у полі. А ти приберись в хаті, випери свою білизну, звари вечерю і полий квіти».

Донька прибрала в хаті, попрала білизну, приготувала вечерю, а квітів не полила. Не раз проходила вона вдень повз білі хризантеми, думала: «Треба ж полити квіти». Та ледве згадувала про це, як чула, ніби чийсь голос їй каже: «Нічого з ними не станеться, як один день не полити». Це був голос брехні – маленької істоти, що хтосьна-де взялася й поселилася в темному куточку душі дівчинки.

Увечері мама прийшла з поля. Бачить – у хаті прибрано, білизну випрано і висушено, вечерю зварено. Питає мама:

– А квіти полила?

– Полила, – тихо відповіла дівчинка й опустила очі. Маленька істота, що поселилась у темному куточку дитячої душі, застрибала на радіощах.

– Полила, – ще раз тихо-тихо повторила дівчинка й поглянула на хризантеми. Глянула і здивувалася: на білих квітах лежав багрець. Вони з сорому почервоніли.

– Мамо, дорогенька, пробачте мені, – заплакала дівчинка. – Я обманула вас. Я не полила квітів. Я ніколи більше не буду обманювати.

Багрець на квітах розтанув, вони знову стали білі. А маленька істота, що ховалась у темному куточку душі дівчинки, зникла і темний куточок став світлим.

Мама зітхнула, пригорнула доню до грудей і поцілувала.

Заповнення «стіни» зошита.

Потреби: любов, довіра мами.

Очікування: підтримка рідних, спокій на душі, радість від сприйняття світу.

Обіцянки: завжди говорити правду, виконувати всі завдання.

VII. Рефлексія.

1. Вправа «Робимо разом»

Діти перелічують пишуть різні справи, які в їхніх родинях виконуються спільно. Наприклад: члени родини всі разом проводять канікули, готують святковий обід, купують речі тощо.

Потім діти називають різні справи, які в їхніх родинях не виконуються спільно, наприклад: кожен сам прибирає свою кімнату, усі лягають спати в різний час, усі по-різному проводять вихідні тощо.

Прошу дітей подумати й написати, чи хотілося б їм, щоб батьки проводили разом з ними час, виконували певну роботу:

• завжди робили разом з ними домашні завдання;

- завжди грали й гуляли разом з ними;
- ходили разом з ними до школи;
- читали з ними ті самі книги тощо.

2. Вправа «Наодинці із собою»

Діти заповнюють рядочки зошита «Цього тижня я обіцяю бути...»

Заняття 2

Тема. Яким мене бачать мої друзі.

Мета: вчити цінувати індивідуальність свого фізичного та соціального розвитку, сприяти удосконаленню комунікативних навичок, розвивати вміння аналізувати життєві ситуації, виховувати потребу у побудові позитивних взаємовідносин.

Обладнання: робочі зошити, хрестоматії, картки з завданнями, іграшка.

Перебіг заняття

I. Організаційна частина.

1. Повторення правила ДОВІРИ за схемою

2. Вправа «Знайомство». Діти сидять на килимку і кожен повинен сказати про себе 1 правду і 1 неправду, яку присутні мають відгадати.

II. Оголошення теми заняття.

Класний керівник. Сьогодні ми будемо вчитися висловлювати свою оцінку та похвалу оточуючим.

III. Основна частина.

1. Опрацювання тексту В. Сухомлинського «Не хочу бути найслабшим» (Дивоцвіт дитинства, Київ «Плеяди», 2005. С.18-19)

Петрик вчиться у першому класі. А сестричка його Марійка ще не вчиться в школі, їй шість років.

У Петрика велика біда: лінощі. Щоб навчитися добре читати, треба взяти книгу, відкрити її і читати вголос. Читати півгодини, читати щодня.

А Петрикові не хочеться читати, гуляти ж веселіше. Прийде Петрик додому, покладе книги, пообідає й біжить гуляти. А книги лежать.

Минуло півроку. Всі діти вже добре читають, а Петрик ледве слово з складів складає. Прийшла одного разу вчителька до матері Петрикової та й говорить:

— Якщо Петрик щодня не читатиме, залишиться на другий рік у першому класі.

Сидить Петрик біля столу. Соромно йому. А Марійка говорить:

— От добре, залишайте Петрика на другий рік, я з ним разом ходитиму до школи. Я вже добре вмю читати.

Взяла Марійка зі стола книгу й стала читати. — Ти читаєш, як найкращі мої учні, – похвалила вчителька.

Пішла додому вчителька. Петрик сидить біля столу й думає: «Не хочу бути слабшим від Марійки! Заставлю сам себе...» Розкрив книгу, почав читати. Надворі сніг блищить, ковзани під лавою лежать. Так хочеться гуляти! Але як подумає Петрик, що в одному класі з Марійкою доведеться вчитися, страшно йому стає... І він читає, читає...

- Читання в особах;
- визначення рольових тверджень, їх тону та мети.

2. Вправа «Вірю – не вірю»

Вчитель читає твердження (зошит, с.11), а учні мають оцінити коли їх бентежать саркастичні коментарі або стимулюють щирі.

3. Вправа – руханка «Кому і за що»

Діти розміщені по класу та по черзі передають іграшку і говорять, кому і за що дарують її. Наприклад: «Я хочу передати цю іграшку Тетянці за те, що вона першою відгадала загадку на уроці» тощо.

4. Робота в зошиті (С..12)

Учні записують у зошити декілька щирих фраз, які вони зможуть використати наступного тижня у спілкуванні зі своїми товаришами.

VI. Рефлексія.

1. Вправа «Чи знаю я себе»

Імена і прізвища кожної дитини записано на окремих аркушах які згорніть так, щоб напис не можна було прочитати. Згорнуті аркуші лежать у коробці, кожна дитина має витягти один з них. Діти не повинні розповідати одне одному, чие ім'я та прізвище вони прочитали. Якщо хтось витягнув своє власне ім'я, він витягає інший аркуш.

Потім кожен повинен написати свою думку про людину, прізвище якої йому дісталось, і обов'язково підписати на аркушу прізвище цієї людини. Потім кожна дитина має написати, що вона думають про саму себе. Коли діти виконають це завдання, роздаю їм аркуші, написані іншими. Отже, у кожного на руках має бути по два аркуші. Попрошу дітей порівняти своє власне уявлення про себе з уявленням інших людини.

2. Вправа «Наодинці із собою»

Протягом тижня я обіцяю бути.....

ЗАНЯТТЯ 3

Тема. Добре ім'я – найкраще багатство.

Мета: удосконалювати уявлення про внутрішній світ людини, розвивати творчу уяву, образне мислення, комунікативні навички, виховувати толерантне ставлення до оточуючих.

Обладнання: робочі зошити, аудіо записи, кольоровий папір, ножиці.

Перебіг заняття

I. Організаційна частина.

1. Повторення правила ДОВІРИ за схемою.

2. Вправа «Вігадай, хто який»

Роздаю дітям аркуші та прошу написати імена дітей із класу, який (якому):

- Ніколи не спізнюється .
- Ніколи не галасує .
- Завжди дуже ввічливий з іншими .
- Найкрасивіший голос у .
- Блакитні очі у .
- Найбільш веселий і жартівливий .
- Найбільш серйозний :_.
- Найчесніший .
- Найдобріший .
- Я довіряю .

II. Повідомлення теми заняття.

Класний керівник. Сьогодні ми будемо вчитися продумувати способи заохочування та стимулювання один одного.

III. Основна частина.

1. Вправа «Мої переваги». Учні складають список того, за що їм хотілося б мати визнання у класі (спортивні досягнення, акуратний почерк, міцна дружба, турбота про інших тощо).

2. Вправа «Партнери».

Діти об'єднуються я в пари та домовляються допомагати один одному. Вони мають спостерігати за партнером і повідомити, коли по мітять у ньому необхідну якість чи уміння. Коли один з учнів робить те, що він хотів би, щоб це помітили, вони дають йому невелику картку – фішку із заохочувальним щирим відгуком.

3. Робота з текстом хрестоматії.

Жив собі чоловік

Жив собі один чоловік. У нього була дружина і четверо дітей. Він дуже-любив подорожувати й часто брав із собою дітей. З дитьми він сам ставав дитиною і забував про все у світі. Найчастіше вони подорожували старим автомобілем або пішки. І хоча дорогою їм доводилося нелегко, іноді навіть не було хліба, для дітей ці подорожі були найдивовижнішими та сповненими пригод. Дружина зазвичай залишалася вдома, тому що вона не любила подорожувати, і, крім того, у неї була важлива робота. Вона працювала в банку, і на її зарплату жила вся родина. Її чоловік був художником, але заробляв не дуже багато, тому що йому бракувало часу для роботи або не було сил закінчити почату картину. Його картини вирізнялися особливою своєрідністю, але все-таки іноді їх купували. Він часто позичав гроші, але подовгу не повертав борги. Він був чуйним і добродушним, але іноді забував про свої слова й обіцянки».

Діти об'єднуються у шість груп і висловлюють свої думки про цього чоловіка з погляду:

- його дружини;
- його дітей;
- людини, якій він не повернув борг;
- людини, яку він підтримав у важкий момент;
- тонкого цінителя живопису;
- людини, якій він дав обіцянку, але не виконав її.

Школярі знайомлять присутніх зі своїми записами, відбувається обговорення.

1. Що відбувається з довірою, коли ми не дотримуємося обіцянки?

2. Як почуває себе людина, яка порушує обіцянки?

3. Які почуття виникають при цьому у інших людей?

IV. Рефлексія.

1. Вправа «Сонечко з долонечок»

З кольорового паперу (діти самостійно обирають той, який їм найбільше до вподоби), обводять та вирізають власну долоньку. На ній пишуть слова підтримки, заохочення, стимулювання для своїх однокласників. Потім прикріплюють долоньки до сонечка, яке є на дошці і сумує без проміння.

2. Робота в зошиті (С.17).

3. Вправа «Наодинці із собою»

Протягом цього тижня я обіцяю бути...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-хкн. Київ: Либідь, 2003.
2. Дивоцвіт дитинства. Хрестоматія з етики для учнів початкової школи. /За редакцією В.М.Хайруліної. Київ: «Плеяди», 2005.
3. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: методичний посібник. Київ: Літера ЛТД, 2006.
4. Лопатіна О.О., Скребцова М.В. 600 творчих ігор для дошкільнят і школярів. Харків: Основа, 2010.
5. Мерзлякова О. Інтерактивні заняття психолога з батьками. Київ: Шк. світ, 2008.
6. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти. Київ: Фенікс, 2009.